

המזכיר

עתו שבועי

כל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת. ....

מחיר החתימה:

כאוסטריה-אונגריה:
לשנה 6 כתרין
לחצי שנה 3
לרבע 1.50

כאשכנז:

לשנה 4 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 8 כתרין — 8.50 פראנק.

הארסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל השטח.
ברכת מו"ט חצי כתר. בראש הגליון
שני כתרין.
גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי חפשים לא יקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
דק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו הקודם.
מחיר שנוי אדרסה חצי כתר.

Kraków, 16 Juni 1905.

גליון כ"ד

כראמא, י"ג סיון תרס"ה.

הפרטיקולריסמוס בישראל*

עמוס, הראשון בנביאים הספרותיים, אמר בשם ה': "כי הנה אנכי מצוה והנעותי בכל הגוים את בית ישראל כאשר ינוע בכברה". נבואה אחרת, שאין קיומה נראה בחוש, נראה לכאורה כצחות המליצה. ובבואנו לנבואה הזאת, שהתקימה במלוא מובנה, נעמד משתאים ומשתוממים: מה גדול כח הנביא, לראות את העתיד בכל פרטיו ודקדקו! מי זה הפיין את העם הישראלי ויחלק את חלקו בכל הגוים ובכל חלקי הארצות, בכל המדינות והאיים, בכל הערים והכפרים, כמו שמפיין אדם אבק בכברה? הלא נבוכדנצר וזיטוס לא הגלו רק חלק קטן מאד מן העם, זה לבבל וזה לרומא, כמפורש בספרי ירמיה ויוספוס ומי הגלה את כל העם לכל ארצות תבל, ובארצות עצמן לכל המקומות הנושבים, כמעט בחלקים שונים, באופן שימצאו יהודים בכל מקום ואין מקום אחד, שהיהודים שם הרוב? בארצות המערב אין יהודים רבים; אבל זהו רק יען השמידום ויגרשום משם בימי הבינים ולולא גרשום היו היהודים מפורזים היום בכל עיר וכפר בספרד, צרפת אנגליא, אוסטריא המערבית, כמו שהם מפורזים באשכנז, בפולן, ברוסיא, ברומניא ובאונגריא. גם באויא המזרחית היו היהודים מפורזים באופן הזה בסוף הימים העתיקים, אלא ששם התבוללו ויאבדו מפני בערותם ורק עקבותם נשארו שם כמעט בכל מדינה ומדינה ובאיים. וכבר נמצאו

השוה גליון כ"א וכ"ב.

עקבות יהודים גם באמריקה הקדמונה, גם שמה באו נדחי ישראל מאות שנה בטרם גלוה הספרדים. ואת הקללה הזאת אני קורא פרטיקולריסמוס. לולא הקללה הזאת היו היהודים גולים באופן אחר. אלה שהגלו הכובשים היו מפורזים בארצות, כי להם לא נתנו מנוח ויגרשום ממדינה למדינה, אבל הכובשים לא הגלו את כלם, כאמור; נבוכדנצר לא הגלה רק את שרי יהודה ואת אנשי הצבא, שנלחמו בו, כמפורש בירמיה, אבל את האכרים והיוגבים לא הגלה. המה, שהם רוב העם, התפרו ברצון בארצות זרים ויוגחו את הארץ לצורריהם, כי לא אבו לסבול לחץ זרים בארצם וילכו אחרי בצעם ויגרמו — המה ולא האויב — גלות ארוכה ונוראה כזו לצאצאיהם. לולא זנחו היהודים את ארצם ברצון, כאשר גבר עליהם האויב, היתה ארץ ישראל מלאה יהודים בכל ימי גלותנו ולא היתה חרבה ושוממה כיום הזה ושם ישראל לא היה כה מחולל באמור אלינו: בני בלי ארץ. אתם, כי ארורים אתם. הן ארצות אין מספר נכבשו ביד זרים ולא זנחון יושביהן בעבור זאת ובסוף הגיע שעת הכשר, שפרקו עול זרים מעל צואריהם. הפולנים נעשקים ונלחצים תחת יד הרוסים והפרוסים זה מאה ועשרים שנה ועדיין אין להם כל תקוה להנאל. העלה על לב הפולנים, לוהר על גהלתם בשביל זאת ולהתפור בנזים ולעזוב את הארץ לאויביהם? המה סובלים ומקיים ואף אם לא ינאלו, טוב להם לסבול בארצם ולשמור את קיום עמם מאשר להמסר לזרים ולהדול מסבול ומהתענות. וכן המשיכיים, האירים, הארמנים, הפינים ועוד רבים.

הפרוד הזה נראה בישראל גם במדינה אחת ובעיר אחת. הנה ידענו, כי שלחו יהודים מאשכנז מלאכים אל מלכי פולן, לתת להם רשות, לבוא לשבת בארצם. מלכי פולן נעתרו להם. אלו בקשו הרבה יהודים רשות, להתישב יהוד בגליל אחד — ובעת ההיא היו כפולן גלילות רבות עזובות ושוממות — גם אז היו נעתרים להם, כי מלכי פולן קוו להנות מהון היהודים וממסחרם או עב"פ היו זוכים בעדות מיוחדות, כמו שהושיב הקיסר יוסף השני אשכנזים בגליציא וקציע להם כפרים מיוחדים, שהם יושבים בהם עד היום הזה. אבל היהודים לא אבו לשבת יחדו, המה לא נצרכו רק ל"מנין" ויקבצו מנינים מנינים בכל עיר וכפר ויחיו שם חיי זרים וכן הוא המצב עד היום הזה. וגם בערים, שנקבצו שם מנינים רבים, בנו להם אמנם ביה"כ"ג, שיכול את כלם, כי בנין ביה"כ"ג הלא מצוה היא, אבל לא נשארו כלם שם. מיד נפרדו מביה"כ"ג וכל מנין ומנין בנה לו ביה"מ"ד מיוחד או קלוי מיוחד ומנינים אין מספר וביה"כ"ג עומד שמש ודיק בכל עיר ועיר. ישנן ערים בפולין ובגליציא, ששישבת היהודים היתה אסורה בהן עד העת האחרונה ורק בדור האחרון הותרה הישיבה ובזמן הזה אין היהודים מדרקקים עוד במצות בנין ביה"כ"ג, היא מן המצות, שכני דורנו רשים אותן בעקביהם. בערים כאלה אין בונים ביה"כ"ג כלל, כי אם כל מנין ומנין שוכר לו דר צר ואפל באחד הכתים וקובע לו מקום לתפלה. בווארשא יושבים היום כשלוש מאות אלף יהודים ולהם אין ביה"כ"ג כלל, כי-אם אלפי מנינים. וכן הדבר בקהלות רוסיא ופולן אשר בלנדון

השומע את דבריך. ועור שקר מוסכם אחד נקבע בתוכנו ומעיק על רוחנו מאד: שהזרנון, שפת הגלות והגיתו, צורתה היא לשפתנו הראומית ומשתדלת להבנות מחורכנה. ראייה לזה: מר ריוזין, ומלתו" החדשה, כביכול, אותה העתונות האמריקנית עצמה ואיוז קולות בודדים אחרים בתוך אלה מן המשכילים העכרים, שמן ההתכוללות השתחררו, עד הציונות לא כאו ובנתים נשארו כמי שאין לו אלוה... עפ"י חזיונות אלו מוציאים את דינם של כל הזרנונים שמים, וממילא מוכן של כל המול"ם הזרנונים, כדון בוגדים וצוררים... צריכים, איפוא, להוציא כתחלה את השקרים המוסכמים מידי חוקתם, להפקיע מהם את ודאיותם המקובלת, ואת העתונות היהודית באמריקה צריך להעמיד שנית לדון, בכדי להצילה מעוות הדיון. כלנו מודים, שהזרנון הוא חלק מן היהדות הגלותית. לא זמורת זר היא, שנשעה בכרמנו וככקר לא עבות אחד אנו יכולים לעקור אותה ולהשליכה החוצה, כ"א חלק מנשמתנו הוא, אשר נהרקה בקרבנו והתערבה עם עצמותנו וכעהדרו יעדר ג"כ חלק מעצמותנו. והי חפצנו איזה שיהיה, אבל הן לא יעזו איש להכחיש את המעשים, את הגלוי לעין כל רואה. יבני ארם מן הישוב יודעים כבר, כי אין בן תמותה שליט לתמות את מסכות ההיסטוריה עפ"י חפצו לבד

אך פתאם הרהיבה נפשי לנשתי.
אל מקבת הזמרה זו נאחזי:
מפֿלֿצֿת עֿוֿמָה, שֶׁד וְאֶפֶל!!!
היִי אֶנְפֶּסָה, אֶבְרָחָה, פֶּן אֶרְדֶּה שֶׁחַת...
וויזניץ יצחק שאנער.

מן השקרים המוסכמים*

על פילימוני "מלך העתונים באמריקה", שנרפס ב"המצפה" גליון 6 ש"ו, השיבני מר ברנר ב"הצפה" (גליון 635) בדברי הרוף וגדוף, כדרך הסופרים הצעירים, המרמים, כי בזה יתנלו למלאכתם. אין דרכי לענות על פגיעות כאלה ובכ"ו מכרח אני עתה להשיב מפני כמה מעמים והעקר מפני שככלל רואה אני צורך לרבי ע"ד השקר המוסכם, שהתפשט ע"ד העתונות היהודית באמריקה, ושכבר אי-אפשר לדבר עליה במתנינות ובכבוד מכלי להתקל במכט זעם של

[את הפילימוני הזה שלחתי בעתו להצפה ולא הספיקו להדפיסו עד שחדל לצאת לאור. המחבר.]

פירטון

על יד המינים.
לא ראיתי כל תמונה רק קולות שמעתי,
בוקעים עולים מחוה המינים,
והקולות האלה מהמתקו, עצמו,
הם ועזו נימי נפשי הטמונים.
ניתלכדו הקולות ויהיו לתרמוניה
אחת נעימה בים האויר שמה,
וילך לבי שכי וראשי סחרחה,
ומתחת רגלי האדמה נשמטה.
ותעל נשמתי בנשר גדל אכר
ותעף ותמריא לשמי גבה,
ובאחד האראלים על בנפי השירה,
נשאתי ואשה כל קינה ונה.

ענינים מדיניים.

אוסטריא. ביום ד' שבוע זה נקהלו צירי בית מועצת הממלכה לישיבה אחרי שביתת ארבעה שבועות. הפחד, כי בועד המרינה כפראג יופר השלום בין האשכנזים והמשכים והריב יעבר גם למועצת הממלכה, היה פחד שוא, למרות החלפת המשכים-הדריקלים להתחבר אל המאדיארים ולעבוד יחד בהריסת הממלכה. השלום עומד על מכוננו ומועצת הממלכה הגמר גם עתה את עבודתה במנוחה, תועץ ע"ד ברית המסחר עם אשכנז, ע"ד הבורזשעה לפי שעה והקבע ועד לקבוע את הסכום, אשר על אוסטריא לתת לצרכי עניני הממלכה המשותפים ועוד על ענינים נחוצים. אל המשבר באונגריא לא תשים לב — היא תעשה אל חובתה. לשלום גמור כזה באוסטריא לא קוה איש ואין מי שיכול לבאר את הדבר. אולי מזלו של ראש הממשלה נאומש גרם ואולי — הסכסוך באונגריא.

אונגריא. מה שמכרת היה לכא בא. הקיסר הקים לו באונגריא שר צבא לראש הממשלה ואחר פקידים עושי רצונו למניסטריו והמה ימשלו, ינהגו את הממלכה למרות רוח העם ונגד רצון שריו. גם הליברלים הנאמנים המיד לממשלה יתקוממו נגדם. הפלדצינגימייסטר פעיערו וארי יציע לפני מועצת הממלכה, להחליט על צרכי הממלכה הנחוצים והמה בלי ספק ימרו את דכריו, מיד יסגור את בית מועצת הממלכה וימשל ביד חזקה בלי פרלמנט. עתה מכרח הסכסוך לבא לירי הכרע. הקיסר לא יותר עתה משלו כלום ואם יחפצו ראשי המפלגות באונגריא להשיב סדרי הממלכה על מכונם, בעל כרחם יותרו המה על הרבה מתביעותיהם. קנא יתקנאו שרי אונגריא בעם הנורגים, שהצליחו לפרוק מעליהם עוד מלך שורדים. המה לא יצלחו בדרך הזה. לנורגים ושורדים לא היה שום דבר בשותפות, מלבד הענינים החיצונים. הוגו נשאר עירי ונקל היה לבתוב גם כריתות, ולא בן באונגריא ואוסטריא; לזוג הזה ולדות רבים: הצבא המשותף, הצי המשותף, ברית-מסחר משותף, מדינות נכבשות בשותפות; מלבד מה שעמים אחרים באונגריא אינם נאמנים כלל עם המאדיארים ולא ישפכו דמם בשביל הפרדת אונגריא מאוסטריא.

ממלכה חדשה באירופה. אויב אכרה בשנה הזאת ממלכה אחת (קורעא) ובאירופה נוספה ממלכה אחת, גורנגים והממלכה אירופאית היא במלא המובן, כי היא עומדת על מרומי הקולטורה האנושית הנקראת על שם אירופה. תשעים שנה היו שתי הממלכות שורדים ונורגים, אשר בחצי-האי סקנדינביא בקצה צפון

פאריז וניו-יורק. בן היה גם בזמן שביהמ"ק היה קים. שלמה בנה בית לעבודת ה' לכל ישראל יהו, למען יתרכז העם ולא יפרד לשכטיו ולמשפחותיו, כמו בימי השופטים, שכל נוי קטן ושפל שלט בהם ויבניעם. ומיד אחרי מות שלמה שבו בני ישראל להתפרד וישיבו ויבנו להם במות על כל הר גבוה ותחת כל עץ רענן ואחדות העם בטלה. בן נפרד גם היום הצבור היהודי לרבבות רסיסים, העם מתפוצץ וכהו בלה ויהי לאפס. אם רוב היהודים מצפים רק לנאולה נסית, הדבר מובן, כי באופן פרוד כזה אין נאולה פשוטה אפשרית כלל, כל יהודי מרגיש זאת.

בשנים האחרונות נראה איזו שנוי לטובה באופן הנלות. היהודים הגולים ממזרח אירופה לא יתפזרו עוד כל אחד אל אשר תשאהו תאות בצעו. הננו רואים — ועל זה באמת ראוי להתפלא — כי כמעט כל הגולים מרוסיא, מגליציא ומרומניא נזהרים אל מקום אחד, לאמריקה וגם שם באמריקה אין הגולים מראים את חפץ הפרוד והפזור השבוע כשבוע היהודי, כי-אם כלם מתכנסים בעיר ניו-יורק ומביכותיה ומעוטם הולך ללנדון ולערים גדולות אחרות באמריקה ובאנגליא. ואלו היתה תאות הפזור חזקה כמו ברורות הקודמים, היה כל יהודי בוחר לו — כמו לפנים בפולין וברוסיא — עיר אחרת באמריקה ובאנגליא, ערים קטנות וכפרים, הלא כלם פתוחים לפניהם, ארדבא ממשלות אמריקה ואנגליא וגם היהודים האזרחיים שם משתדלים בכל כחם, לפזר את הגולים בכל המקומות הריקים מיהודים ולתמהוננו אינם רוצים, הם רוצים עתה בכנום ולא בפזור. ולא עוד אלא שאם נמו עתה היהודים לפזור כמו בימי הבינים לא היו צריכים לאמריקה. הלא יהודי גליציא היו יכולים להתפזר במדינות אוסטריא המערביות הריקות מיהודים ואין עתה שום גזרה, שתאסר להם הכניסה בכיהם, באוסטריא במוכניה, בזלצבורג, במירול בשטייערמרק, וביתר ארצות האלפים ומקום עוד יותר רחב יש ליהודי גליציא במריעסן, עיר מרבית העמים, ובבוסניא. ידענו כי כל היהודים היחידים, שהלכו שמה, העשירו עשר גדול. ברוסיא הפנימית, שהיהודים שם מעטים, יש מקום רחב ידים לבעלי מלאכות, עליהם אין אסור הישיבה הל כלל — ואינם הולכים שמה, כל הגולים נמשכים לאמריקה, כמו על ידי אויזה כח נסתר. אכן יש עתה חפץ ליהודים להתכנס, בכל אופן סמן טוב הוא.

ל

אירופה מחוברות קשר רפה מאד, (רק במניסטריו לענינים החיצונים) ומלך אחד מכיה בערנאראט, (נגראל צרפתי, גיסו של יוסף באנאפארט מלך ספרד אחי נאפאלעאן הראשון) מלך על שתיהן. והעמים האלה, אף על פי ששניהם נרמנים ורת אחת (לומרית) לשניהם, שונים זה מזה תכלית שנוי. השורדים קרובים בתכונתם לסלבים שבניהם, המה גאותנים, אוהבי מלחמה, אריסטוקרטים מדבאים את העם ובכל ימי הבינים וגם בעת החדשה הפילו חתימה על אירופה בתאות הכבוש והשלטון, ימים רבים היו חלקים מארץ רוסיא ומארץ אשכנז ופינילנד בידיהם, כפורגים נלחמו כל הימים. ובהתנפלים על פולין עשו זבח גם ביהודים. המה יסדו את ממלכת רוסיא, כי רוריק, הצאר הראשון לרוסיא היה שורדי. והנורגים שבניהם מתקרבים בתבונתם אל האנגלים והדנים. המה אוהבי עבודה ושלום, אין ביניהם לא אצילים ולא לוחצים, לא עניים ולא עצלים, אין ביניהם אף אחד שאינו יודע ספר. אדמתם רזה וארצם קרה מאד ובכל זאת הגדילו את עשרם בחריצותם ובתבונתם. עד שנת 1814 היתה ארץ נורווגים מחוברת עם ארץ דניא, כי הדנים והנורגים המה כעם אחד ולשון אחת לשניהם. בשנה ההיא הפירי נאפוליאון בחוק יד בין שני העמים האחים האלה ויחבר את נורווגים בשורדים ומלך על שניהם את שר צבאו המצליח בערנאראט, גיסו של אחיו. וגם המלך הוקן אסקאר השני המולך עתה הוא מכני בניו. והו המעשה האחד ממעשי נאפוליאון, שהתקים עד כה. הוגו לא עלה יפה. כל הימים היה ריב בין שני העמים. השורדים שואפי השלטון החזיקו את הנורגים לעם נכנע להם והנורגים התאמצו המיד להשתחרר ולהיות שוים בזכויותיהם לשורדים. זה שנים אחדות דרשו הנורגים להיות נפרדים מן השורדים גם בענינים חיצונים, להקים מניסטר מיוחד לעניני חוק, לשלוח צירים וקונסולים מיוחדים לכל הממלכות, כי השורדים השתמשו בכרית שבין שני העמים, לדכא את הנורגים ולעשקם. והשורדים לא נתנו את מלכם לעשות את רצון הנורגים ושום איש נורוגי לא אבה לקבל משרת מניסטר כשרם יעשה המלך רצון עמו. הסכסוך הזה ארך כל השנה. וכאשר הגיד המלך בסוף, כי נלאה להקים מניסטריו על הנורגים, נקהלו צירי בית מועצת הממלכה בשבוע שעבר ויורידו את המלך מכסאו, כי אמרו: כל חובת המלך ע"פ תקנות הממלכה היא רק להקים מניסטריו, שימשל בשמו ואחרי שאינו יכול למלא עוד חובתו, במלה מלכותו ובמלה הברית בין שורדים ונורגים. ובכן אבד מלך נורוגים את ממלכתו בלי מלחמה ובלי מרידה. השורדים מבטיחים, כי לא ישפכו דמם במלחמה, לשוב להבניע את נורוגים. המלך יצא ידי חובתו בקריאת הגר על עוי הפנים.

זרענו. ואם למרות השתדלותנו לא נצליח, כמובן נצטרך להשלים עם הכחות ההיסטוריים התקיפים ולהחזיק מעמד לאומי גם בלעדי הזרנון. סוף סוף שפתנו הלאומית אהנו היא תמיד. עקר היותנו הלאומית רק בה הוא כלול ינשטר. הזרנון הוא רק אחת ההתגלויות החשובות של אותה היות, אהת המצודות הלאומיות בגלות, אבל האם הוא הקנין הראשון שאבדנו? ההיא הרכוש האחד שלנו שעלה בתהו? ואולם בתקוה שנוכל להצילו, בדעת ברורה שאנו צריכים לו, נעשה עתה מה שנוכל בכדי לעזור לקיומו ולהתפתחותו.

אבל איך הוא יכול להתקיים? לשפה לאומית כמשמעותה האמתית של המלה לא יכול להיות ולא יהיה. לא יכול להיות, מפני שאינו מקיף את היהדות בלה ואינו הופש בקרבנו את ההיסטוריה והקולטורה שלנו כל ה. רק עמי הארץ והדיוטות יכולים לבוא לידי אמונה כזו, שעם ישראל, החי חיים לאומיים מלאים כמשך אלפי שנה ותמיד היו אותם החיים מבוטאים ע"י השפה העברית, יכול פתאום לעזוב את אותה השפעה, להזניח את ההיסטוריה שלו ולהתחיל את ימי חייו מתקופת הזרנון. „אם לא ביד חזקה אמלך עליכם!“ כמה שלא יכרכרו הגמים — השפה העברית היתה ותהיה שפת

סיף יגברו החיים החדשים על הגיתו והזרנון יהלוק כליל, אבל תבוא החתיו לא שפת עבר, כ"א בכל מקום ומקום שפת אותו המקום. זה כל כך ברור, עד שאתמה אם יכול מי לפון בזה. שפת עבר יכולה לשוב להיות שפת העם ממש אך ורק במדינתנו העברית, במקום שתהא היא שליטה בהלמ, במקום שתהיה שפת הלמוד בכתי הספר, שפת הדבור בכתי הצבור והממשלה ושפת השמו של כל צרכי החיים. ומדינתנו העברית, אפילו כשתבנה במהרה, כמו שמאמינים ומחכים לה אנו הצינינים, הן לא תכיל את עם היהודים כלו. אותו העם עוד ישאר ימים רבים מאד מפוזר ומפורד בין כל העמים והלשוניות. השאלה היא, איפוא, אם במולו המוחלט של הזרנון טובה היא להיהרות, אם יעשיר ע"י אוצר הקנינים הלאומיים, אם תקבל ע"י היהדות השפעה לטובה? דיה שימת לב מיעטה בשביל להשיב על השאלה הזאת בשלילה. לא לבד שיעקר ע"י חלק מנשמתנו, חתיכה גדולה וחשובה של ההיסטוריה שלנו, כ"א עוד נקבל השפעה גדולה לרעה דוקא בעתיד, ע"י השתעבדותה המוחלטת של רוחנו לשפות העמים. ובכן כל כמה, שיש בידי השתדלותנו, לעשות כנגד הפרוצם ההיסטורי הפועל מבלי ידיעתנו, אנו צריכים להשתדל, שלא ימוש הזרנון מפנינו ומפי

זע"כ יותר יהי חכם אם ישתרל לסגל את חפצו לאותם המסכות והגורמים, המונחים מחוץ לרשותו והפועלים את פעולתם אפילו למרות חפצו. ולכן אינני מציר לי אדם מן הישוב, אשר יאמין, כי אפשר הדבר, שכל עם היהודים, או אפילו רובו הגדול ימיר את לשונו הזרנונית בשפתנו העברית, בזמן פחות או יותר קרוב לחוג ההשקפה האנושית. הסבות שהולידו את הזרנון הלא גלויים הם: מצד אחד סגולת ההתאקלמות של עמנו, ומצד שני התבדלותו ההמידית מעל עמי הארץ. הראשונה מולידה תנועה לרכישת שפת הארץ והשניה מונעת מלהתערב לגמרי בין הגוים. מתוך שתי נמיות אלו נולד הקו האמצעי — שפת הארץ המיוהרת. ככה יצרנו זרנון כמעט מתוך כל השפות, שבקרבן חיינו, וזנון שפניולי, אשכנזי ובעת האחרונה: רוס, צרפתי ואנגלי. תחלת הזרנון האשכנזי היה הערובה אצטנזיה-צרפתית עברית. כשעברנו לפולין חדר לתובו אילימנט פולני, אח"כ התחיל לחדור היסוד הרוסי מעט מעט נרחו הרבה מלים אשכנזיות ועבריות; יהודי רוסיא הכאים לצרפת ולאנגליא או אמריקה מקבלים מאותן השפות ורוחים חלקים מן היסודות הראשונים.

ובכן אפשר רק אחת משתי אלה: או שאותו הפרוצם ימשך לעולם כחליפין וחליפי חליפין, או שסוף

לסכסך את יושבי הארץ איש באחיו, למען לא ישימו לב למבוכתה ולמפלתה. בקוקו תסכסך את המטרים בארמנים ובעזרתה יכריעו המחמדים בכל יום מאות ארמנים נקיים למבח וברוסיא המערבית תסכסך את ההמון הנוצרי ואת הצבא היהודים, להשמדם ולבזו רבושם ובוזה היא רוצה לכוונן כסאה ולחוק מוסרותיה הרעועים. ברם יסד ניקולאי השני את כסאו. שלשת אלפים אכרים תמימים נהרגו במשתה, אשר עשה ביום אשר הושם כתר מלכות על ראשו והם יירפהו כל ימי מלכותו. אין מלך בעולם בדור הזה, אשר תחת ממשלתו נשפך דם רב בארצו, כרם שנשפך בימי „מלך השלום” הזה, שבקש להביא שלום עולם בתחלת מלכותו. רוח חמיל עורנו מתהלך ברוסיא. בגבורה כגבורתו תתהלל לדורות עולם, הן הקימה לו פסל ומצבה ברחוב קיוב, לרוצח מאות אלף נפשות נקיות. לא במלחמה גבר חמיל גבור רוסיא, בי אם על ערים שלוות, על זקנים, נשים וטף התנפל, ויהרג ויאבד באכזריות, שלא נשמעה כמותו רק על אדמת הסרמטים והסקיטים. בצום כ' סיון, שנצום בשבוע הבא, על הרוגי אבותינו ברוסיא בשנת ת"ח ות"ט, נזכור נא גם את הריגי קיינוב, הומל, זיטאמיר, טראיאנוב ובריסק. אין בין גבורת חמיל וגונמא ובין גבורת פלעהווע ובולגיין ולא בלוב, היפנים ישחקו על גבורה כזאת, אירופה התרגז ואנחנו נצום ונבכה, בי עלינו לבקש מחסה כגבורים כאלה. אוי לנו על מחסנו! אך דמי הנקיים צועקים מן האדמה ודורש דמים לא יכפר.

הביאה שמחה בכל העולם, אך עתה הבל מפקקים בדבר, אם הסבים רוסיא להנאי יפן ואם יביאו המו"מ את התועלת הנרצה. כי אולי הסבימה רוסיא למשא ומתן רק בערמה, למען תנוח מעט ותוכל להבין חיל ומכשירי מלחמה חדשים. ולתכלית זאת ימשכו המו"מ חדשים רבים ובסוף לא יבא השלום לידי גמר. ובינתיים התחילה מלחמה חדשה במאנדשוריא. שמועה באה, כי כבר הוכה חיל רוסיא מכה רבה, אך השמועה לא התאמתה. תקוה רבה מהמלחמה החדשה אין לרוסיא, כי מלבד שרפו ידי חיל רוסיא בכל המפלגות הרבות וביחוד במפלגה האחרונה הנמורה על הים, הנה רב עתה חיל יפן מחיל רוסיא, למרות הנוספות הנשלחות יום יום למורה. הנה כן אין קץ המלחמה בטוח כלל. אך אם באמת ינצח חיל יפן במלחמה החדשה ביבשה, אז השלום יהיה וראי.

על המצפה.

עוד זכה גדול ביהודים.

ביום א' שבוע זה התאספו אנשי צבא מחיל המלואים בחוצות בריסק דליאט ויבזו חנויות היהודים, היהודים בקשו להגין על רכושם ויורו עליהם אנשי הצבא. עשרים ושמונה יהודים נפלו חללים ושלושים וארבעה נפצעו. כן מוריעה מלגזמה מברלין. בעתוני רוסיא, אין דבר מזה ובקצתם נזכר רק השוד ולא דבר הזבח. הצנזור אינה נותנת רשות להודיע עוד ע"ד הזבח. ע"פ מלגזמה שנית נפלו כ"ד נפצעים קשה ושלושים נפצעים קלים. גם במינסק היה זבח ובזת הון. שלשה יהודים נהרגו ורבים נפצעו קשה. נשק רוסיא עושה חיל, לא נגר האויב במזרח הרחוק, כי-אם נגר אנשים שלווים ושקמים החיסים בצלה והבוטחים בישר המלכות, המשלמים מסים כבדים למעלה מכחם, למען תגן הממשלה „הארירה” על חייהם ועל הונם. על יהודים חסרי כל מחסה, הרואים בממשלת הארץ מבטח עוז והמתפללים בבתי הכנסת בשלומה של מלכות והנלחמים בער המלכות הוות במזרח הרחוק במדה מריבה מן הרוסים עצמם, על יהודים כאלה תשפוך ממשלת רוסיא חמתה על אסונה, שהביאה על עצמה בקלות דעתה ובזרון שריה. השלטון הרוסי פשט את רגליו, אין בו כח להכריע את האויב מחוץ בכל אמצעי המלחמה, שהבין עשירות שנים, אין בו כשרון לשמור את השלום ואת המשמר בפנים, סר פחרו מן הממלכות בחוץ ומן עמה בפנים, אוצר הממשלה דלל, כל אופני המכונה של הנהגת הממשלה נעתקו ממקומם, רק כח אחר נשאר לה:

והנורוגים רוצים למנוע כעס וחמה ויבקשו מאת המלך, להמליך עליהם מלך מיוחד, אחד מבניו או מאחיו. המרידה ברוסיא. ציריכלהזעמסמבותוהאצילים בכל רוסיא התאספו במוסקוא למרות האסור, שאסרה עליהם הממשלה, ויחליטו לשלוח בתב הזרה אל הצאר, להתרות בו לחדול ממלחמה ולהקהיל מהרה את באי-כח כל העם, שישהתפו בהנהגת הממשלה ויקלו מעל העם את עלם הכבד של הפקידים הרשעים. את המכתב שלחו אל הצאר ביד עשרה צירים מקרבם ובראשם הגראף שיפאוו ראש מפלגת המחזיקים בנושנות. באספה הזאת הכאו את הצאר, בי כל המפלגות בלי הבל דורשות תקונים בממשלה ובסררי הממלכה. דברים קשים כגורים באלה לא נאמרו עוד לשום מושל בתבל. בו אמרו אל ניקולאי ההפכפך, בי רוסיא וגם הוא בעצמו ובכבודו בסכנה גרולה, בי יועצו הרעים הביאו את המלחמה על רוסיא בנבליהם ובפשיעותם ובהתרשלותם ובגללם הוכה חיל רוסיא ובל צי האדיר אבד כי מלחמת האזרחים קרובה והיא גרועה ממלחמה החיצונה, בי הוא, הצאר כבר ראה כי פקידיו הנבערים מרעת והמשחיתים המיטו שואה על הארץ וכבר הבטיח לתקן את הכל, אבל המה הפרו עצתו ושום תקון לא נעשה. האספה דרשה מאת הצאר למהר להקהיל את צירי כל העם בלי הבל במרס יאחד המוער והמה יחליטו על דבר המלחמה. בידך גורל רוסיא, סים המכתב, והמלכות שירשת מאבותיך וגדולה האחריות שלקחת עליך לפני אלקים ורוסיא. — ההריגה בארמניא נמשכת והולכת. המטרים המחמדים עושים כמעט בכל יום זבח גדול בארמנים ופקידי הממשלה והצבא עומדים מנגד. המלחמה. כי איז דעה קבועה בחצר הצאר נראה גם עתה, כאשר, כפי הנראה, הגיעה המלחמה לקצה. אחרי מלחמת הים במעבר קורעא, ששם כלה שארית כח רוסיא על הים, בהאכד כל אניותיה ובהלקח מצביאיהן בשבי, הודיעו התקיפים ברוסיא, כי בזה לא נלאו עוד, המלחמה תארך עוד ימים רבים, כי עוד לא הגיעו היפנים לרוסיא עצמה. ובמשך ימים אחרים השתנה הדבר תכלית שנוי. רוזוועלש נשיא אמריקה, שעמל עד כה לריק להמות את לבות הנלחמים לשלום, השתמש גם במפלגת רוסיא האחרונה, לנסות רבר אל קיסרי רוסיא ויפן ולהוכיח להם, כי נחוץ להפסיק את המלחמה לתועלת כל האנושות ויזיע בי תשלחנה שתי הממלכות הנלחמות את ציריהן למקום נועד ולדון על רבר השלום בעצמן בלי התערבות זרים. והנה פלא, הפעם הצליח. קיסר רוסיא הסכים לעצם הדבר, לשאת ולתת על דבר השלום במרס השיג נצחון אחד עכ"פ. גם קיסר יפן נאות לזה, אם רוסיא גם היא נאותה. השמועה הראשונה על דבר השלום

מהעולם הציוני

הציונים ברוסיא אל העם. ראשי הציונים ברוסיא בראותם. כי בגלל תנועת השחרור ברוסיא ישכחו דציונים את תעודתם ואת משא נפשם ורבים ידמו, כי בהנתן חרות ליהודים אין עוד מקום לציונות ולאומות היהודים, הוציאו כרוז את היהודים להזכירם, כי בכל השתתפם בתנועת החרות הכללית אין להם לזנוח את דרישת הלאום היהודי, כי בתוך החרות הכללית לא ישתקע הלאום היהודי, כי נסיונות מרים עשו היהודים בכל ארצות החרות. כי בשביל חרות אזרחים הוטל עליהם לבנוד בעמם. לא די אפא ברוסיא, כי ישיגו היהודים זכויות בני אדם עליהם לדרוש גם זכויות לאומיות ככל העמים יושבי רוסיא.

ובאמריקה דורש הקהל מלבד העתון עוד מספר „רומנים” ובל המרבה לתתם הרי זה משובח. דרישות הקהל — חק-תמיר הוא להמול"ס, ודבר זה כ"כ רגיל ער שאולת תהיה לתמוה עליו. ואולם הרומנים הנהנים מאת עתוני אמריקה מין „יצירה” הם, במחילה, הדומה יותר לתוצאות בית חרשת לאיקספורט, מאשר לעבודה ספרותית. משחיתים הם את המעם הטוב ומכלים את שארית הנפש היפה של קוראיהם ואצ"ל שאין בהם אפילו צל של התגלות הנפש הלאומית. כל זה אמת גמורה ומחלמת היא, וציינתיה כבר באותו הפיליטון עצמו „בהמצפה”, אבל איני רואה שבשביל זה לא יהיה מיסר אותה העתונות ראוי להזכר לטוב אחרי מותו, כאדם חשוב ובעל פעולה גדולה וחשובה לטובת העם העברי, כמו שאיני רואה, בי משום הא צריך לגזור כליה על העתונות האמריקנית כלה. אפשר שלא יכול מר שרהזון לתת לקוראיו רומנים טובים באין סופרים אחרים ואפשר שלא הבין בעצמו להבריל בין הטוב והרע. סוף סוף הלא היה רק יהודי מן הגיות, יהודי מעולם הישן, שהריח את ההשכלה או יותר נכון את נימוסי הציביליזציון האירופאית. השויתו אותו בבחינת מה לצררכוים שלנו... איני מצדיק אף את אחת האפשרויות. בודאי שזה צל גדול על עבודתו המול"ית של המנוח, אבל

הזרזון לאותם המבואות בנשמה העברית, שאין שפת עבר האצילית יכולה להגיע שמה. משתי הספריות יחד, מן העברית ומן הזרזונית תבנה הקולטורה דעברית וההכרה הלאומית העברית. גם זה שקר מוסכם, כי בהיות לעם שתי שפות, סמן עניות הוא לו. אין זה מצב טבעי? אבל כל מצבנו הוא זר ובלתי טבעי, וכשם שאנו מוכרחים להשלים עם המצב הבלתי טבעי, שהמיד יהיה רוב העם מפוזר ומפורר, כך מוכרחים אנו להשלים עם המצב הבלתי-טבעי, שהמיד יהיו לנו שתי שפות, שפת העם ושפת האומה. ואם יבא היום, שיחדל מצבנו כלו להיות אי-נורמלי תחדל אז ממילא גם האי-נורמליות של השפות!

ואולם העתונות היהודית באמריקה צריכה לעמוד לדון. ברוסיא מעטים המה היודעים את העתונות האמריקנית וריעה מקורית. מה שנודע הוא עפ"י הקוריספונרנציות הבאות משם. כבוד המודיעים במקומם מונח, אבל האמת ערה לעצמה. שאחרי הבחינה נראה, שהם הגדישו את הסאה וירבו בצבעים שחורים יותר מדי. צריך להבדיל בין העתונות בעצם לאותו החלק הספרותי, כביכול, שהוא כעין הוספה לעתונות. ברוסיא הורגלו לבקש מלבד העתון עוד „מתנות” יפות ועתונינו אינם מקמצים מלתה ועוד יותר מלהבטיח,

האומה, במלואה, בשלמות חייה, באחדות העבר והעתיד שלה, בטבעיות ההיסטוריה שלה! ואולם הזרזון לא יהיה לשפה לאומית ג"ב מצד אותה הפעולה הבלתי פוסקת, שתהא פועלת בו-הגלות. כי בכל מקום שנבוא ישובו לפעול בנו אותם הסבות שכבר הזכרתי והדבור היהודי באמריקה יהיה תמיד „מאונגל”, כמו שהדכור ברוסיא „מרוסה” וכמו שאחינו בפריז „מפרנצים” את דבורם היהודי. ויפה העיר מר ברנר בעצמו, שאין זה בלל דמיון לשנוי המבטאים בארצות אשכנז וכדומה. מה שאנו יכולים אפא לעשות הוא לברוא להזרזון ספרות ועתונות בריאה, אשר במדה ידועה תעצר בער הנטיה לקצוות בשטפא דלשא, ובעקר תתן את היכולת לבני ארצות שונות עכ"פ להבין איש את רעהו.

והספרות הזרזונית יש לה תעודה גדולה ונכבדה: לקבץ מסביב לה את המון בית ישראל, אשר את השפה העברית לא ירע ואת מימיה אינו שותה. אין זאת אומרת, כי צריך הזרזון לרדת אל ההמון ולא לעלות אותו, כי אינו צריך לעסוק ביצירות אומנותיות בתור „תכלית בפני עצמה”. אדרבא, יקלוט נא הזרזון את דמעות ההמון אל קרבן, את נדנורי נשמתו ורעידות רוחו ויהפכם ליצירות ויברא מהם ערכין קולטוריים בשביל האומה בלה. יחדור נא

בתי-הספר של בארון הירש במועצת הממלכה. המניסטר לתוך ד"ר פ. הארש על ענה כפתיחת מועצת הממלכה את הציר כרייטר מלכוב על תלונותיו, כי אין סדרים בהנהגת בהיס ההם והמורים סובלים מחסור. המניסטר הכחיש את התלונות ויאמר, כי ההנהגה עומדת תחת הממשלה ובתי הספר ינהגו בדיוק ע"פ צוואת הכארון הירש. ההנהגה אינה עושקת את המורים ותשלם לכל אחר כפעלו, כפי אשר יספיקו האמצעים. בשנה הזאת קבלו המורים הוספה עקב היוקר השולט.

אספת הסוציאליסטים היהודים. כשנועות היתה לסוציאליסטים היהודים מגליציא, שנפרדו מחבריהם הפולנים, אספה כללית בלכוב. נאספו רק בחמשים איש. החבר אייזאיינלר הרציא על אדות התהוות הפרוד. תנועת הפרוד התחילה בשנת 1897, אך הסוציאליסטים הפולנים הניחו מכשולים על דרך היהודים ורק בחוק יד הצליחו עתה אלה להפרד. החלט: יסוד מחלקה של סוציאליסטים יהודים הוא תוצאה מצד הפרודקטאריאט היהודי ורק ארגוניציא מיוחדת תוכל למלאות משאלותיו ולעשותו ללוחם אמין כח בתוך הארגוניציא הכללית. בדבר הפרוד נרמה הסכימה האספה לפרוגרמה הכללית משנת 1901 ולפרוגרמה של חלוקת הס"ד ללאומים משנת 1899. בדבר היחס לארגוניציא הפולנית והכללית החלט להשתדל, שתאושר המחלקה כמחלקות יתר העמים. כאשר שאל אחד הצירים מה בין המחלקה היהודית למחלקה אחרת, לא ידע איש לענות. בתוך סוציאליסטים הלא אסור להם להגיד, כי יש להם תביעות לאומיות. כל אחד מרגיש אמנם את הצורך ואולם מפני הנמוס אין להוציא על דל שפתים, ואיש מטעה את חברו וגם את עצמו. ולמען הסיר לזות שפתים דברו כאספה רק פולנית, דבר המתנגד בין לעצמותם הסוציאליסטית ובין לעצמותם היהודית, כי הלא שפתם המדוברת היא היהודית, ומי הלאומות הפולנית יצאו ביד רמה.

בארון נתנאל רותשילד. בליל ג' שבוע זה גוע בוויין הכארון נתנאל רותשילד בן ס"מ שנה. הוא היה אחיו הבכור של הכארון אלברט רותשילד, ראש בית רותשילד בוויין. אביו הכארון אנסלם עשה את בנו הצעיר למנהל ביתו, כי בנו הבכור נתנאל לא היה מוכשר לעניני כסף לצדקה. מפני חולשתו לא נשא אשה ויקדש ימיו לאידיאליזם: לצדקה ואומנות. בעניני צדקה לא כבד את היהודים ויפור הוין רב לעניני חסד כלליים ועוד יותר כמתנות גדולות ורבות כסתר. לצדקה יהודית נתן שני מיליוני כתר לבית החולים היהודי הנקרא על שם רותשילד. לפוליסליניק הכללית נתן מיליון כתר לשכללה. כשרה אחוזת רייכענאו יסד בית מרפא לפקידים צבא חולים ויקדש לו סך תשעה מיליוני כתר. לחברת ההצלה נניו המפוארים. בכל שנה פתח את נניו למבקרים בשכר וההכנסות הרבות נמלה החברה. כמרוץ הסוסים עסק הרבה. זה שנים רבות היה חולה וישב ימים רבים באפריקה המזרחית ובאמריקה. בלכוב שהה שני ימים.

צוואת אלפונס רותשילד. יהזמן מודיע, כי נודע בפמרכורג, כי צוואת הכארון אלפונס רותשילד נמצא סך ששה מיליוני פראנק למוכת יהודי רוסיא, ליסד להם מושבות לעבודת האדמה. גם את יהודי רומניא פקד בצוואתו.

Monumenta Judaica. כישם הזה תוציא חברת הוצאת ספרים האקדמית לאומנות ולמדעים בוויין וכליפיציא אוצר מקורות מן הספרות העתיקה, שיש להם יחס אל התרבות היהודית, כמו מכתבי הבבלים והאשורים. כספר שני יקבצו מאמרים מן התלמוד, שיוכלו להאיר אור בדברי ימי העמים העתיקים. הספרים יצאו בחוברות כשפת אשכנז ועריכתם נמסרה לישראל חכמים: סתולי פרומסמנטי ויהודי, למען לא יוכלו להוציא לעו עליהם. כי נערכו כמשפט קדום. בזה הושב כפעם הראשונה הכבוד הראוי לספרות התלמודית, המכילה בקרבה חמר רב הערך מאד ליריעת העולם הקדמון. כי עד כה כוזה חכמי אירופה, בלכתם אחרי כהני הדת השלטת הכוזב דבריה.

מראה פני הצדק ברוסיא. המניסטר לעניני הפנים כולגיין גמר את עריכת סדר הבחירה לפרלמנט הרוסי. כסוף הוא מסים: "היהודים לא ישתתפו בתור

הקיסר באהבתו את החכמה והמדעים ובעצמו כתב ספרים אחדים בחקירת לשון הצוענים וככוטניקה ויהי הכר האקדמיה האונגרית ודקטורנכבד של האוניוורזיטה קלוי-זענבורג. לא התהלך כגדולות, לא נכה לבו, עם אנשים מן העם אהב להתרועע ויהי אהוב לב כל האונגרים.

אלילים חדשים ברוסיא. כי הרוסים יעריצו את קדושיהם המתים כאלילים, ידוע. עתה נגלו שם אלילים חיים. הכמר יאן מקראנשטארט אצל פ"ב זכה, שעשוהו כחיו לאליל ולו ישתחוו ואילו יתפללו ואת פסלי תבניתו ישקו ויעבדו, ולא אותו לכד יעריצו. כי אם גם שני מקורביו, האחד שומר זקן ושכור, ישעשה תשובה ויקדיש יתר חיו לעבודת האליל והשני הוא אשה זונה כעלת תשובה. שלשה אלה נחשבים כבר לאחדות משולשת חדשה. יאן נחשב גם למשיח חדש והזונה היא "מולדת אלקים" והשכור הוא המלאך מיכאל. המה יסרו כתה חדשה ברוסיא ועתון רוסי אחד מעיד, שהמה עושים תיעבות נוראות, שאין להעלותן על ספר. הזונה הנ"ל בת אכר פשוט, תחיה חיי נסיכה, נערות מלוכשות פאר תסוכבנה אותה והיא נגלה בכרכרה ומעריציה נופלים על פניהם לפניה. והמלאך מיכאל הקים לו "שליחים", הקוראים את ה"בשורה" החדשה ככל ארצות רוסיא ולוכדים ביחוד עשירים כחרמם. תועבות חבר האלילים הזה כפי הנראה גדלו כבר גם בעיני ממשלת רוסיא, כי כבר נרשה את הזונה הנ"ל מקראנשטארט. ידוע שיש לכמר יאן הנ"ל השפעה גדולה על הצאר והוא בעצמו חושבנו למצער כנביא. גדל כח נבואתו נראה מזה, שאחרי ההרנה בקיישינוב הוציא קול קורא לעם הרוסי, שתעב בו את הרצח ובאשר מול יאן נשמע ככל רוסיא, באו מיד צוררי ישראל מקיישינוב ויסבירו לו, כי היהודים כלם בני מות הם, אז כמל יאן את דבריו ויביע יישר כח לרוצחים.

סערות ורעד אדמה. כמנסטאנינופל התחולל כיום א' שבוע זה סופה נוראה, שהחריכה שדות וגנים, הרסה בתים, שכרה אניות ותמת אנשים רבים וכתוכם פאשא אחד. כסקוטארי היה רעד אדמה שני.

ראש המניסטריום היוני נהרג. כאתונא נהרג ראש הממשלה דעליאניס. בעלותו על המעלות לבית מועצת הממלכה תקע איש ריפ ופוחז סכין ככמנו. המניסטר נפל וכו כיום מת. דעליאניס היה חמש פעמים ראש הממשלה כממלכת יון ורוח הפועל ככל הפוליטיקה והנהגת הממשלה. כשרון גדול היה לו, אך לא הצליח מימיו. כל ימיו עמל להגדיל את יון ולהאדירה וההצלחה לא האירה לו פניה. סבת הרצח היא חוס חדש, שחקקה הממשלה, לכמל את בתי שחוק הקוביא. הרוצח עסק כשחוס ההוא ועתה נול החוק את מחיתו.

שרהזון. הוא היה חיוב ציון כפרם נולדה הציונות. לבר אוריין ובר אבהן כזה רגילים אנו לקרוא "הרב" ובצדק! איך נתגלגל שרהזון הכן ובא לאמריקה, כאשר בכלל את תולדות חיו כפרמות, איני יודע ובוראי עוד ימצא מי שיכתבם. יודע אני רק זאת שלא בשושנים היתה דרכו סינה בתחלה. מלחמה גדולה נלחם שרהזון עד שהביא את העתונות לאותה המדרגה שהיא עומדת עליה כיום הזה. איני יודע אם בעל מרץ כזה לא היה מצליח גם על שדה עבודה אחרת וכפרט באותם הימים שהיתה אמריקה קרקע בתולה לכל מין משלח יד ועסק כפים, אבל הוא הקדיש את עבודתו, עוזו רוחו ואנגרותו אך ורק להעתונות, ואם זורק מר ברנר אנב אורחא גם פרזה כזו: האיש עשה עסק ויבלה ימיו בעשר וככבוד, כאלו היתה עובדא זו ממעטת את חשיבותו, הריני יכול רק למשוך רק ככתפותי כעל מתמיה...

משה קלוינמאן.

עשה זויפערט בלכתו בדרך יחיד, אשר רק אנשי הארץ ילכו שמה; אפס ההועבות, אשר יספר עליו בן-עמי, רא עלו על לבו לעשות ולא עשה ורק שקר ענו בו העדים. בזה אקוה, כי הסור התלונה מזויפערט. איש-נאמן.

פיליפופל. כיום א' ב"ג לחדש אייר הוחג יום השקל בעירו כחצר בית הספר של הקהלה, הכימה העמדה על מקום גבוה וממעל לה משני עבריה היו פרושים הרגל הכולגארי מזה והעברי מזה, וכיניהם תלו תמונות בצורת "מגן-דוד" והמונת מנהיגנו המנוח גראתה כהן, מעומפה כשחורים. המון רב נאסף אל המקום הנזכר. החג נפתח כמקסמ דתי ובהימנון הלאומי. אח"כ נאמו שני אנשים, עורך הרין יקר-רומאנו, ומר יעקב כלב (מנהל בית הספר הקהלה). נקראו שירים בעברית, כספרדית וכבולגרית, כסוף גננה חברת המנגינה "דוד" ומזירות שונות. אחרי הצהדים נאספו כל החברות הציוניות בעירונו אל בית העם ושמה רבירו על הנועהנו, וכסף נאסף להועלת האוצר הלאומי. יוסף הלוי.

מחרוב ומרחוק.

מם הבתים בקראקא. המניסטר לפינין הכניס הצעה למועצת הממלכה בדבר שנויים כתשלומי מס הבתים. ע"פ השנויים האלה ינרע מס הבתים כקראקא עמכ המצב האקונומי הרע של העיר. עד כה נחשבה קראקא כין הערים מהמדרגה הראשונה כדבר המס הזה, כי שלמה 26% אחוזים ממאה משבר הדירות, מלכד ההוספות הרבות. עתה ישלמו רק 20 אחוזים ממאה. היגרע כעבור זה גם מחיר הדירות? נפונה.

מלך פרס. כיום ו' שבוע זה יעבר השאח מפרס דרך גליציא וינה. בלכוב שדה שני ימים. נער רוצח. כיום ג' שבוע זה היה כפרעמישלא משפט נער יהודי בן ט"ז שנה. כיום א' לפני פורים שחקו נערים כדומינא ויפול ריב כיניהם ויתפוש האחד סכין חד וידקור את חברו ותכף נפל מת. משפטו נחרץ לשבת חמשה חדשים בכלא, כי הרוצח עודנו צעיר ולא צדה לו.

ארכי-דוכס יאזעף. כיום ג' שבוע זה נוע כפימט הארכי-דוכס יאזעף (בן ארכי-דוכס יאזעף נציב אונגריא. בן המיסר לאפולד הישני) בן ע"ב שנה. הוא היה מצביא היל מגיני הארץ באונגריא והמאדיראים חשבוהו למאדיראי לאמי, כי אהב את אונגריא ויעמל הרבה להטיב לעם האונגרי ולחרים מעבם הלאמי והסוציאלי. את אחיו הגדול סטעפאן כקשו המאדיראים בימי המרידה להמליך למלך על אונגריא. הארכי-דוכס יאזעף הצטין ככל בית

של העתונים. אין זאת כי היה איוו קשר פנימי חזק בין שרהזון ובין אותם ההמונים. נניח שמפרוים העתונים שם בקראם לו: אב ופמרון לכל איש מצוק ומר נפש, (אעפ" שבמלהא דעכירי לגלוי לא משקרי אינשי), אבל שהיה בעל צדקה ועוסק כצרכי צבור, ע"ו מעידים גם העתונים האנגלים "הכשרים". ואולם את התועלת שהביאה עבודתו העתונאית של שרהזון לאומה בלה, יבין מי שיזכור את הנאי ההתישבות הראשונה של היהודים כאמריקא ואת החוות הקשה, שנשאו אוהבי העם על האמיגרציה הראשונה, שהיא הליבה פמלית לקדאת הממיעה והכליון הלאומי. לסוף נעשה אמריקה הצפונית מרכז יהודי גדול ויש מנבאים שהיא תשוב להיות במים להיהדות החדשה, השבה לתחיה. חלק גדול בעבודת ההתרכוזת והחזוק הלאומי, חייבים אנו לכתוב על חשבוננו של המנוח שרהזון. — לועג הוא מר ברנר דרך אנב גם על מה שקורין לו "הרב כ"צ שרהזון". לעג איננו נרמים הוא זה. מר שרהזון היה בעצמו בן תורה גדול וגם חומר ממשפחה מיוחסת גדולה, משפחה רבנים וגאונים. אביו היה רב בעיר פאיזער, אשר אצל קאליש בפולין, ומכיר אחד יש לי, שגם הוא נולד בעיר ההוא וספר לי דברים מענינים מאד ע"ד צדקתו והמימתו, נאונותו וכשרונו הדרשני של אבי

מורדני, בהסוציולוגיה הראה קרל מרקס את ההכרח האחרות. הוא רכז את כל ההשפעות על האדם רק בהחומר, כל השתנות תלויה לפיהו בהתנאים החיצונים ומוכרח כן להיות.

ככל הנחונות הגדולים האלה זכתה היהדות: באמונות, בשמות הפלספיות וכדעות החכרותיות. הנצרות והאיזלם בין הדתות, הפנתאיזמוס בין השמות הפלסופיות, המרקסיזמוס בין הדעות החכרותיות והתנועות העממיות השיגו את הפרסום הכי גדול — כל אלה הוציאה היהדות. היהודים עוד לא פסקו מלעבוד כעדר הרוח, כעדר התרבות ככל המקצועות, ככל הספרות, שמות אנשים, שיצאו ממקור יהודי, מהנוצצים, אולם השפעתם מתפזרת. ושרה ישראל בעצמו עזוב, אין עובדים בו, בחיריו זונחים אותו. כספרות העברית, מלבד שנים שלשה יוצאים מן הכלל, עוסקים רק דילמנים, אנשי מדע בין הסופרים העכרים כמעט אין, משמות מקוריות כאיזה מקצוע אין אף זכר. נחלתנו מחקרי תורתנו והיסטוריהנו, נהפכת לזרים, להפרופסורים הפריטמנים. למען גדל שם ישראל, למען כנות תרבות רבת צדדים ורכו כה אה רוחנו, צריכים לכנס את כל הניצוצים לנקודת שרפה ואז תתלקח ותופיע היהדות כמלאה. רוח חדש, רוח החיה, המתחיל לנשוכ עתה, הוא יפח בעצמות היכשים רוח חיים וידבק האברים המדולדלים המרוחקים ויאחם עם הגוף, ויקום גוף לאומי אדיר, שבכחו עוד יראה פלאים. "ישראל הוא, ע"י רבוי גוונים וארך קיום תרבותו הרוחנית, מין אריסטוקרטיה מלדה בין העמים" (לזאָה-פּוֹלִיָה) מין אריסטוקרטיה אנחנו היהודים, השקפות כריאות סוללנו בין העמים ולמרות כל התנגדות נצחנו, מין אריסטוקרטיה אנחנו ושעבוד של אלפי שנה לא הספיק לגרוע את ערכנו האמת. אירופה התרבותית נשחתה היום, אין לה מנהל, שרימה מהירידה. ישראל לא ישכח את תעודתו, להביא עמים לתכונה" (ניצשה). ישראל יתרכז ויכנס כל כחותיו בארץ עצמו. ישראל לא יאבד בין העמים, ובקבעו מושכו כארצנו ישוכ וידליק את הנר-הטמר, את היהדות, לאור עמים, למען תקן את התכל, למען הגדיל עוצם נפשו ואו "מציין תצא תורה ודבר ה' מירושלים"

פרעמישלא. מתתיהו מיוזש.

דגת קרום המה והאינפלוענצא. במחלה החדשה, השולמת כנליציא וכשלא. דלקת פרום המה או התקשות הערף, נגלה בציל דומה לזה. שגורם את האינפלוענצא. הרופאים מכששים את היחס שבין שתי מחלות השכיחות האלה.

טעלאומאגראף. כס"מ לואי כאמריקה הנהיגו כתחנה מסלת הכרוז את הטעלאומאגראף המצאת אלישע גראי, שהמציא גם את הטעלעפאן. המכונה הזאת מוסרת לאדרסאט את כתב יד המשלח. כאשר יכתב איש איזו דבר בתחנה אחת הכתוב המכונה כתחנה המכושפת את הדברים בכח יד הכותב ממש. מעלת המלגראפיה הזאת היא, כי אין צורך שימצא תמיד פקיד כתחנה המלגראף. הפקיד כא ומוציא מלגראמה כתובה לפניו ושולחה לאדרסאט. הכותב יוכל להוכח במקומו אם המלגראמה כתובה כהוגן.

אסתר לויב	שמעון שפירא
מאורשים בחדש סיון תרס"ה.	
באָנניא	קראקא
יעקב שמערנבערג	דבורה מייך
מאורשים בחדש סיון תרס"ה.	
סניאמין	פשעמישל

אתכבר לכרך כברכת מו"ט את כבוד הדב הגאון וכו' ד' גדליה שמלקש שלימ"א ליום עלותו על כסא הרבנות בפרעמישלא ואני נורב לכבודו כתר לקה"ל. ד"ר יוסף מנחם זינגרייך הלוי. הננו מכרכים כברכת מו"ט את ידינו הנכבד מר משה יאקאב, מורה דת ישראל וצנזור לשפת

עולה, לכל פעולה הוא מוציא מסקנה לפי ערכה. הצדקה הורם לכוכב מורה דרך. אך לא אורו הצדק הפראי פרי הנקמה, כמו האוסטרזיזמוס הדמוקרטי כאתונא, כמו האורדליים כאשכנז בימי הכינים וכו', הצדק הוא היה תולדה של ההשגחה וההנהגה האחרות. המינותיאיזמוס מחר את ההשקפה, ישר את העקמומיות שכלל, וכך את הרגש המוסרי, האציל על הצדק את זהר המשגיה הרס, לעיקר הצדק "יקוב הרין את ההר" ההכרה האַתִּיקה הנאצלה של "מה הוא רחום ותנון, אף אתה הוה רחום ותנון". הדעות הנשגכות, שהוציאו היהודים לאור עולם, הופיעו כספר הספרים, הפיצו קרניהן כספר הורת משה, שאנו חונגים עתה את חנו.

כשמש תקיפה, שמש שבעת הימים התגלה הספר לפני העולם ויפעל בעזו מה שלא פעל ספר מעולם. הוא הכניע כניצוציו, בזיקו המאירים את רוב בני אדם. אף מהנגדיו אם רק ישרי לב המה, חפי מרמה, כעל כרחם יספרו ויפארו את גדלו. ניצשה, זה הענק הרוחני, שנמה את זרועו מול היהדות, למען שכר את לוחותיה הישנים עם ערביה המוסרים, שכקש לכתוב על לוחות חדשים ערכים יפתיים, חמסנים, ניצשה זה רומס את הספר הזה כהערצה: "כספר התורה, כספר של הצדק האלקי, יש אנשים, ענינים ונאומים כסגנון כה רס עד אשר אין דבר כספרות היונית והרומית, שישוה אליו. אנו עומדים בפחד ויראה כבוד לפני השרידים האדירים האלה, שנותרו ממה שהיה האדם לפני, ורעיונות עצובים קמים לנו ע"ד אזיה וחצי-האי שלה הכופנה לפני ארופה, כחפצה להחשב כזה כהתקדמות. הספר הזה המרכה את הרמות, המחזק את האישיות, המגדל את האופק, הכיא הרמוניה, התאמת הדת להמציאות, המטפיוקה אינה מתנגדת בהחלט להשכל, הצדק אינו אוטופיה, החיים מותאחדים עם התורה, לכן גם נזירי עולם וכל אמונת הבל, לא ידע ישראל. הנזירים היחידים, שהיו לישראל, האסיים היו טורגשים ככה מיוחדת ונתרחקו כסוף הימים מהיהדות. האסיים לפי השערת רבים קמו תחת השפעתו של הכורתיאיזמוס. הודות לאמונה רזולוטית, שאין לה להתיישב כלל מפני האידיות המורדניות, התקיים ישראל עד היום" (ניצשה). אמונתו היא נהנה סם חיים לעם שלם, היא הרבירה התחיה העולם הנוצרי והמושלמי, גם להמדע הנכירה השפעתה כמדה מרוכה. אדרמונד די כואה-רימונד אומר, שההשקפה המוניסטית של המדע המורדני היא פרי המוניתיאיזמוס היהודי, כה תקיפה היתה ההשקפה האחרות של יושבי הירדן. היהדות שלחה את יונקותיה לעולם האידיות המופשמות, להיכל הפלסופיה. ממלא מקומה הכי גדול שם היה מוסד הפנתאיזמוס ההגיוני, ברוך שפינוזה. הפנתאיזמוס, שקדם לשפינוזה אצל היהודים, אצל רוב הסמואיקים היונים, אצל גבורי הרנסנס האיטלית (יִזְנֵת ברונו, קִרְדְּנֵס וכו') היה רק פרי השתוממות האדם הנעלה על הטבע, שלפי שאין ביכלתו לחדור להמכונה הפנימית, הוא מריס את כל סכום החזיונות למיסטריום, לאלוה. אבל שפינוזה סוככ את הכל כסקירה ענקית ויוציא הסתוככות מוכרחה ככל. המצית כל תורתו היא התקשרות מחויבת של החזיונות, הוא הדטרמיניזמוס, שבו עולה שפינוזה על כל השמות, שקדמו לו וכזה זכה להתקיים עד היום. המוניסטמוס הוא רק שנוי שם של הפנתאיזמוס, של אחרות כל היש. שפינוזה ירש את המכט הסנתפי מהיהדות ויכן בו ארמון נהדר בעולם המחשבות העיוניות. "הפנתאיזמוס הוא אחרות ה' של היהודים, הרודת תחתיה כל הנמצאים ומשכיעה עליהם גושפנקת ההכנעה" (ריהרינג). גורל כל מה שיוציא מהיהדות הוא, שמקדים לצאת לפני הזמן הנכון. עד סוף המאה השמנה עשרה זולו בשפינוזה. אחר כן ירש לאט לאט כהפלסופיה הכרה את המצב הנכון והקים. כעשרות שנים האחרונות אפילו המדע המדויק מראה את נכונות שמתו. את האחרות הנצחית של עצם העולם, הוכיחו הלמהולץ ורוכרט מאיר, את אחרות כל אַנְרֵגיה, כל הפעולות הנראות הראה פִּרִידִירִךְ הרץ וונדט, ואת הכרחיות כל החזיונות בפרט — כל חכמת הטבע. בהמדע הכי

באייכח העם, כי אין נכון לתתם להשתתף בכחיות ומה גם כעבודת באייכח העם, כי הלא החקים מבדילים בינם ובין האזרחים. לשוא היתה איפא שמחת היהודים כמתכב החנינה של הצאר וכעריכת חפי קונסטטוטוציא. רוסיא תשארוסיא — היהפך כושי עורו? כל הזכיות שנתנו ליהודים מצטמצמות כרשיון לביצלי מלאכה לשבת ככפרים. עוד פרעות ביהודים. כוויטעבסק, עיר סלך כלישא, חלקו כרוזים בקרב ההמון להכות את היהודים. הפחד גדול וגורא. בשבוע שעבר הרכיב ההמון בית יהודי, הפוליציא באה כדרכה לאחר מעשה וככואה תפשה ארכעה יהודים ותשימם כמשמר. — כמינסק היתה מלחמה בין פועלים יהודים וכין אנשי צבא ושוטרים. אנשי הצבא העלילו על יהודי, כי גנב צרור הכסף של אחד מחבריהם. אנשי צבא הגמו את חלונות היהודים כאכנים והפועלים לא שתקו. המה ירו על הצבא. אז ירו השוטרים על היהודים, רכים נפצעו ושלשה נהרגו. גם שוטרים אחרים נפצעו. הצבא הפיץ את ההמון.

נפלאות המלגראף. המלגראף כלי חוטי-ברזל עושה נפלאות כשרה קרב ליפנים, אך גם המלגראף עם חוטי-ברזל אינו דבר קטן. ליהודי אחד כטונים באפריקה הצפונית נעשה בו גם גדול. סוחר יהודי רכב על חמורו כדרך ויפגעו בו שודדים כלילה ויעצרוהו כתכיעתם: כספ או נפשך! היהודי נכחל כל כך עד שעזב את חמורו והוא רץ ככל כחו עד עמוד המלגראף הסמוך וישפס עליו עד ראש העמוד כחתול. שם צעק לאלמים ככל כחו ויזכר בתפלתו את שם שר המסוס, שישלח כהושיעהו ממצוקתו. והשודדים, שאינם כפיאים כטיב המלגראף, אך שמוע שמעו, כי חוטי המלגראף עושים נפלאות, דמו כי היהודי עלה לכרוא את השר והוא כודאי ישמע צעקתו וכרמינס ראו גוד צבא סוככים אותם. וימהרו ויגישו את החמור אל העמוד ויפלו לפני היהודי ארצה ויתחננו לפניו להגיד ע"י המלגראף להשר, כי לא יכא. היהודי עשה כן והשודדים נשאו רגליהם וינסו.

כקלויז. קלמן. עשה תשובהו — קלמן: למה? — זלמן: קלמן הוא ד"ר כזכנו, ליצנו, מירדנו, נאצנו. — קלמן: הלא "כזכנו" כב"ף וקמץ בקו"ף? — זלמן: הלא למדת כרשיו. בת קו"ף כבת כ"ף. דניץ.

משרה הספרות והמדעים.

חג ספר הספרים. (סוף)

"על ידי הצרך להכנים קונסקנציה, סדר ואחרות אל ההסתכלות בעולם הכניעו העמים את האלילים לאל אחד או המעיטום עד אחד" (שופנהואר). היהודים היו הראשונים, שהרגישו את הצרך הזה וגם מלאוהו בשלמות. אצלם חדל עולם האלילים, שהכה את הטבע לרסיכים ויפוררה לחזיונות קטועים, שאין ביניהם קשר, ושכהם רק שרירות לכ שולטה, בלי כל ישר. היהודים היו הראשונים, שהתנשאו מעל ההשקפה המונבלה הזאת וירחיבו את חוג ראותם עד אין-סוף וישיגו את כל חזיונות העולם כמסוככים, כמוכרחים, כיוציאים מיד שליט, מנהיג הכל ויודיעו ליושבי תכל תורת אל יחיד, רכון העולמים. קודם לישראל לא ידעה האנושות ארון מושל בתכל. להככלים היה אולי רק שם לאל אחד, הדומה לשם האל היחיד של היהודים, יותר לא היה. רק שנאה נפרזה של פרידריך רלימש יכלה למצא כהתרמות השמות, המוטלה אצל הרבה עוד כספק, מונתיאיזמוס כבכל קודם להיהודים. את האמונה השפלה כאלים דכים כככל הוכיחה למדי מלחמת תיאמת עם מורוד, ההגדה הגסה ע"ד המכול, ע"ד גלגמש וכו'.

השקפה על העולם המתארה, שיש מנהיג פועל לפי שמה קבועה כלי לסור ממנה ושיש סדר בחזיונות העולם, היא תוציא כהכרה מוסר נשגב. חוק קבוע שורר, כל עובר עליו עובר נפשו, על האדם לעמול להתאים להתקים. המנהיג המשגית על הכל לא ישא

ובקצת סדורים חסרות המלים, כל פה, ומרפסי הסדורים בנוסח ספרד ערכנו את כל הנוסחאית ולא רקדקו. — המליץ: מאיש שלא נודע לנו לא נרפס. — יר"ב ל: התרגום אינו יפה. — נראף: כשלים, אין לנו דבר עמו. — רעמער: אינו עור. בערנמאן: לא. — הר"אבן: 36 Altonastr, 23 Belin NW. יש לנו רב ואין צדק.

מעמק לבי הנני מביע ברכת מו"מ לנשיא קהלתנו הגביר מו"מ אהרן זיידען לחתונת בנו מר מנחם מענדל ואני נודב לכבודו ששים הלר לקה"ל. אכרהם עפשטיין מראפשיצה. י מקרב ולב עמוק אביע ברכת מו"מ לרעי מר חיים שמואל אברהם לחתונתו שתהי' ביום א' שמחה יאללעס מליפניצא מיר.

עבר, לחתונת בתו מרת ראזאליא עם מר מוריץ דיימשער ביום 20 יוני. מערכת „המצפה". מקורות לב ותום נפש אברך את השלם התורני מר אברהם מרדכי שייער ממובי עיר מאשציקא בכרכת מו"מ לחתונת בתו מרת פראדיל עם מר אלכסנדר שפיצער מכראדי. יוסף קיסמער. אני מברך את רעי מר יעקב שטערנבערג מסניאטין בכרכת מו"מ לארוסיו עם מרת דבורה בת הגביר מר נמע מייך מפרעמישלא ואני נודב לכבודם חצי כתר לקה"ל. העשיל גאמעסמאן מסניאטין. הנני מברך בכרכת מו"מ את בן דודי מר יעקב שטערנבערג מסניאטין להארסו עם מרת דבורה מייך מפרעמישלא והנני נודב לכבודו חצי כתר לקה"ל. ברוך הכהן קורצמאן. הנני מברך את גיסתי מרת עלקא פיקהאלץ להארסה עם מר פינחס קערנער הצעיר בכרכת מו"מ יוב"מ מקרב ולב עמוק. שמואל פריעדלער. הננו מברכים בכרכת מו"מ את רענו מר זעליג האמערמאן בסמריא להארסו עם מרת רבקה האנדיל מואוואדאו. האחים אהרן ואליהווי הויפטמאן.

באד גראפענבערג.

היערמיט ערלויבע איך מיר דען פ. מ. קור-גאסטען אנצוצייגען, דאסס איך מיר אס 25 מאי ל. י. אים באד גראפענבערג, אין דער עכען ניי רענאווייר-מען ווילא, „אויספריא", אינע שפרענג כשרה רעס-טויראציון מיט אללעס קאמפארט איינריכטע, פערבונדען מיט איינעם העררליכען גארטען. איך האבע איינען קראקויער שו"ב אנגעשטעלט אונד קענען אויך המהרין מן המהרין זיך אויף מינע כשרה קיכע פערלאסען. פיר גוטע, אונד שמאקהאפטע שפיינע בעסטענס געזארגט.

הנני מברך את נשיא קהלתנו מר אהרן זיידען עם רעיתו לחתונת בנם המופלג מר מנחם מענדל. נפתלי צבי לאנדער.

מר פינחס שפירא בה"ג שליט"א מואסטאוונא מברך את רעו מר יעקב שטערנבערג מסניאטין להארשו עם מרת דבורה מייך מפרעמישלא ונודב לכבודו חמשים הלר לדבר שבצדקה.

F. Grünbaum. »Villa Austria« Gräfenberg (Oesterr. Schlesien).

ארגו מכתבים. דורש חמורות: יבא. — מי זילבערשטיין: לא אנשי כנה"ג לא רקדקו בנוסח „כל פה עמך ישראל", כי יש פה נוסחאות שונות: בקצת סדורים חסרות המלים „עמך ישראל"

Argent plague **כסף חדש** Chinasilber

כבר נודעו בקצוי ארץ תהלוכות בית המסחר הגדול של הפירמא **F. Kapelus, in Krakau, Autriche**

אשר התחרה כטוב הסחורה ובמקחיה נגד כל בתי חרושת המעשה, שבכל ארצות הבר, מאז הוסדה בשנת תרכ"ה. יכל הבאים אתה בבית המסחר יראו שכר טוב בעמלם. ואלה המקחים, אשר תשים לפני הסוחרים והרוכלים: 1 זוג מגורות בגודל 28 צנטימטר 5 כתרם; 32 צנטימטר 5.70 כתרם; 36 צנטימטר 6.40 כתרם. בפות, מזלגות, סכינים חדים 1.10 כ', מלחין 1.10 כ', קערה לפירות גבוהה 2.30 כ', בוס לקירוש 1.40 כ', בוס לקירוש של כסף מהור 5 כ', קנה בושם להבדלה 1.40 כ', כתר מוזהב לספר תורה 18 כ'. ציץ לס"ת 12 כ', יר לס"ת עם שרשרת 4 כ', מגורה לחנוכה, להשהמש בשמן או בשעוה 4 כ', קערה לפסח 5 כ', כלי-נופת (Sucriers) 1.50 כ', כלי חמאה 1.50 כ' ועוד כלים בערך 1300 שונים למיניהם, שיש בהם להשתבר בעין יפה. המשלוח עפ"י נאכנאהמע נגד רמי קדימה. דוגמאות מצוירות ישולחו לכל דורש חפשי. כתב ולשון עברית לעברים.

גערענהייטסקויה!

42 שטיק קלאריא זירבערשטעה 6 פל.

דורך גראסען קראך איינער לאנדאנער זילבער-פאבריק ווארדע באע אויפמראגט, פאלגענדע 42 שטיק קלאריא-זילבערשטעה א 6 פל. פער גאנצע גארניטור אויך אן פרווואמארע צו פערקויפען. דאס מאטעריאל איזט גאראנטירט דורך אונד דורך ווייס, וועלכעס אין 20 יאהרען אינד ווייטער פאן עכטעם זילבער ניכט צו אונטערשייען איזט. זאלכע גארניטור קאסטעטע ביו יעטצט מעהר אלס 3-מאל זאפיעל. דיא גארניטור ענטהעלט:

6	גאבעל אויס קלאריא-זילבער
6	לעפפעל
6	מעסער מיט פייער ענגל. קלינגע
12	קאפעלעפפעל אויס קלאריא-זילבער
6	רעסערממעסער מיט פייער ענגל. קלינגע.
6	גאבעל " " " " " "

דיעזע 42 שטיק צוזאמען קאסטען בלאס 6 פל. פערפליכטע מיך אויך פאללס ניכט כעוואונדערונגסווירדיג איזט, דען געצאהלטען בעטראג צו רע-שיירנירען. פערזאנדט געגען פארהערזענרונג דעם בעטראגעס אדער נאכנאהמע דורך אליינפערקויפער

Ch. Kapelus, Krakau.

„DIE WELT“
ALS TAGBLATT.

Während des heurigen **Zionisten-Kongresses**, in der Zeit vom **27 Juli bis 2 August a. c.** wird in **Basel**

„Die Welt“ Das Zentralorgan der **Zionistischen Bewegung**

als Tagblatt erscheinen.

Jeder Jude, dem daran liegt, sich über die mit grösster Spannung erwartete Kongressverhandlung zu informieren, abonniere die **Separat-Ausgabe**.

Abonnements à K. 2.50 werden entgegengenommen bis spätestens 10 Juli durch

die Administration
Wien IX. Türkenstrasse 9.

Schicht-Seife

„Hirsch“ | Marke: „Schlüssel“

Beste, ausgiebigste und deshalb billigste Seife.
Frei von allen schädlichen Beimengungen.

Überall zu haben!

Beim Einkauf achte man besonders darauf, dass jedes Stück Seife den Namen „Schicht“ und eine der obigen Schutzmarken trägt.

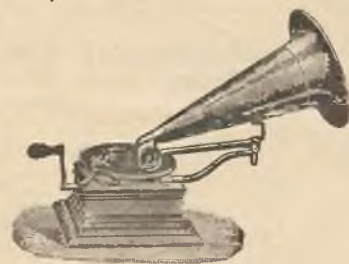
מלון אשכנזי-עברי.

מכיל את כל אוצר המלים האשכנזי ותרגום כל מלה בעברית. מלה העברית לקוחות מכל ספרותנו העתיקה והחדשה. המחבר השתמש בלם החדושים, שהתחדשו בשפתנו בעת האחרונה ומה שחסר עוד השלים ע"פ לשון אשור, סוריה וערב. מהיר כל הוברת הצי הכתר.

נערך ע"י הר"ר מ. מארגעל
יצאה לאור חוברות ע"י

L. KLEIN, Buchhandlung, Požega (Slavonien).

האנצערטיגראמפאו אונד פאנאגראף.

דיעזע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערזייכעטעם ספעציאלהויז צו בעציעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-סאפאן מיט 10 פלאטטען גראמט, נור 85 פל. קאנצערט פאנאגראף מיט 5 וואלצען גראמט נור 8 פל. פדיווקראנטע גראמט אונד פראנקא ערטעס ספעציאלהויז פאן עכטען גראמא-פאנען אונד פאנאגראפען ען גראם עט ען רעטאיל.

Josef Wechsler, Krakau und Warschau (in Krakau Grodgate 71).

בילין' אלקאהאפרייע געטראנקע פראנין הארטמאן וויען

K. Seidenfrau, Wieliczka

פאן דען האנדעלס-אונד געריכטסכעמיקערן Dr. W. Lohmann, Berlin Dr. Kayser, Dortmund Dr. E. Lohmann, Halle

אונד אנדערן איטאליאנישען אונד אנאליזירט. בענוטאכטעט אונד עמפפאהלען בילין' אלקאהאפרייע געטראנקע וואורדען אים יאהרע 1904 25 מיליאנען ליטער פערקויפט.

בעווערבער אונד רעפלקטאנטען. פיר איינצעלנע אָרער מעהרערע בעצירקע, ווערען אונטער בעזאנדערען בעדינגניסען אויפגענאָממען. פראסעקטע אונד מוסטער אויף פערלאנגען גראמיס.

F. E. Bilz'-Sanatorium-Dresden אונטער שטאנדינגער קאנטראללע דעם

מעין הישועה WYSOWA

עולה בערכו על יתר מקומות הרפואה אשר בגליציה, כאשר יעידו הרופאים היותר מומחים. שבעה מעינות נמצאים פה, שהם חיים לנפש נענה ושקוי לעצמות כל חולים במחלות פנימיות וחיצוניות, כמו חראנישע קאטהארהע, לונגענ-שווינדזיכט, געדאָרמלירען, בלוט-ארמוט, חראנישע געלענק-היימאטיסמוס, היפאכאנדיע אונד היסטעריע וכו' וכו'.

וויסאָואַ מצטיינת גם באויר צח וטהור מאד, הבא מרוכסי הרים, אשר יסיבבוה וביער נפלא, שאין קץ ליפיו. בעלי מעין הישועה הזה יהודים הם והמקום נקי איפא ממחלת האנטיסמיטיסמוס, אשר יתענו בה חולים יהודים ברוב מקומות הרפואה.

סוד הנסיעה לוויסאָואַ הוא: מקראקא דרך טארנוב—גריבוב, ומגליציה המזרחית דרך יאסלא—זאנארשין וגארליצע. בתי המאכלכהכשר היותר גרול והבל במחיר שוה לכל נפש.

Gesamt-Activen 153 Millionen Kronen Versicherungsstand 463 Millionen Kronen.

NEWYORKER GERMANIA

Lebens-Versicherungs-Gesellschaft

General-Agent: Ascher Bannet, Krakau, Dietelsg. 49.

Der ganze Reingewinn wird an die Versicherten verteilt. — Dividenden-Bezug vom zweiten Versicherungsjahre ab. Unanfechtbare Polizzen. — Kriegsversicherung ohne Zusatzprämie. Agenten werden gegen gute Provision aufgenommen.

בשר "אכאטאל" בשר

איין פאלשטענדיגער ערזאטץ פיר בוטטער אונד שמאלץ, האט דאס אויס-זעהען וויא נאטורבוטטער.

שמעלצט ניכט אין גרעסטען הימצען דעם האַכזאממערס. האלטבאר וויא אים שמרענגסטער ווינטער.

אין יעדער קיכע אונגעטבעהרליך צום קאכען, בראטען עט באקען. אונד וועגען זיינער ווייבען בעשאפפעהנהייט אויך אויף בראד שמרייבבאר. ענטהעלט קיינע שיערישע סוכסאנצען אונד איזט בשר אפילו למחרת. איזט ביליג, איין האלבעס קילא פאקעט קאסטעט נור 80 העללער, האָלט זיך לאנגע, ווירד ניכט ראנציג. וויר זינד אויך מיט הכשר פאן היעזיגען ראבינער הרה"ג הר"ר נפתלי האלבערשטאמם פערזעהען.

ווער שמרענג כשר געניסען ווילל פערלאנגע אונזערע פפלאנצען-בוטטער מיט מארקע "אכאטאל". ען גראסיסטען געוואָהרען וויר ראכאטט.

Ochotnicki & Apter, Chrzanów (Galizien).

וויכטיג פיר יודישע פרויען.

איך ערצייגע דיא אנערקאנט מאדערנסטען אונד דויערהאפטעסטען פעריקען אויס עכטעס האאר צו ביליגען פרויען. ווער איינע גוטע

קראקויער פעריקע (שייטער)

ווינשט, זענדע איינע האארפראכע אן מיינע קאנצעסיאנירעט פירמא אונד ווירד פיר סאלידע אונד פראספע אויספיהרונג גאראנטירט. אויך רעפאראטורען ווערדען אויפגענאממען. פערואנד נאך דער פראווינץ געגען אנגאבע אונד נאכנאהמע.

E. Katz Krakau, Krakaugasse 39.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפערצאיען. פערלאנגען זיא גראמיס אונד פראנקא דיא נייא ערשינענע בראשיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאט. באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-גאסע 35.

מעטה משובח

M. AMSTER

Krowdrze bei Krakau

גראם-מעטהברויעריי

עמפפעהלט ווין פאבריקאט, וועלכעס אל-געמיינ בעליעבט אויט מיט אלערבוללונג-טען פרויען, אללערליי פארטען א. צ. שטארקען עט ויסען מעטה איינפאך אונד דאָפּפּעלמעטה, קאָפּאָויטץ וויא מאליאַק, זאוויא אויך אלטער בוטטעללען-מעטה. פער-זוכט איינמאל צו בעשטעללען אונד איהר בלייבט מיינע קונדען.

Hotel Londres

Krakau, Stradom

Inhaber

SALOMON WASSERLAUF

גרעסטעס האטעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא רענאווערעט שטענע צימערן, גוטע קיכע, שמרענג בשר, פיר זאמערסעזאן שטענען גארטען איינגעריבטעט. פיר פרעמדע געסטע, וועלכע ערצ-מע ברויכען בעסטענס געאיינגעט. עמפפאהלען

צו בירכינסטען פרויען.

גימנזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליציה ומרוסיה, שאינם בקיאים בשפת אשכנז. מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחרים, להכונ לגימנזיום שלנו. מחיר הלמוד, המעון והמזונות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner Ung. Brod. (Mähren).

Tsch

kenne für die Hautpflege, speziell um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, keine bessere u. wirksamere medizinische Seife als die altbewährte

Bergmann's Lilienmilchseife (Marke: 2 Bergmänner)

von Bergmann & Co., Tetschen a/E.

Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

כאר

צו קאמפלעטירען מיין כאר זוכע איך איינע סעפראן אונד איינע אלט. ביידע מיסען זיין סאליסטען, ווי אויך מוזיקאליש. געהאלט 15 קראנען פיר יע אינען מאנאטליך זאמט קאסט עט קוואר-טיער, אויסער געבענע איינקאמען. Moses Schor Obercantor, Kraków Plac nowy 8.

ROSEN-PAPRIKA Szegediner 1-a süss garantiert

echt, anerkannt vorzügliche Qualität. Eigene Fäschung per Kg. um 5 Kronen. Versand unter Nachnahme von 1 Kg. aufwärts postportofrei.

Versandtgeschäft von allerlei Landesprodukten

HAUPT A. RUDOLF

Budapest (Ungarn) VII. Ovodagasse 22.

איינע הערצענסזאכע

פערלאנגט אין אללען מראפיקען נור

ה. ל. שפיטז'ס

ציגארעטטענהילזען אויס קראקוי.

איינע גראסע אנצאהל יודישע ארבייטער פינדען דא איהר. בראט, וואכני די קווא-לימאט, זאווי די אויספיהרונג קיינעס-וועגס אנדערען נאכשטע העצן. זוכט דאך ניכט בלאס דעם פאראורטיילס וועגען יוסט פרעמדע אדער אויסלאַנדישע פאבריקאטע, וועלכע ביי דערזעלבען קוואליטאָט שיערער קאָסטען.

די הערען ציאניסטען מאכע איך בעזאנדערס אויפמערקזאם, דאסס איך פאן יעדער שאכטעל איינען קרייזער דעם נאציאנאל פאנד צופיהרע.

בשורת ספר חדש!

ט' תו חיים

ה ספר תולדות (חיד"א) האדם הגדול בענקים, מלאים זיו ונוגה מפיקים, הן הן תולדותיו, הן הן גבורותיו מרן חיים יוסף דוד אוולאי זצ"ל זה בא בקורתו, חבוריו וספרתו, מעשיו וצדקתו, מיום לידתו עד עת פוקדתו, הכינה וגם חקרה ה"ר מנחם מאנדל קרענגיל מקראקא, בהמ"ס "שם הגדולים השלם". מחירו רק חצי כתר. על האדריסה:

Emanuel Krengel, Krakau

Wyd.: Haffali Hof. S. M. Baser.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer Drukiem S. L. Deuschera w Podgórzcu.